

Aan de fractievoorzitters in de Tweede Kamer

Datum 2 februari 2026
Betreft Brief VluchtelingenWerk Nederland | Debat over het eindverslag van de informateur | dinsdag 3 februari 2026

VluchtelingenWerk Nederland
Postbus 2894
1000 CW Amsterdam
Telefoon (020) 346 72 00
info@vluchtelingenwerk.nl
www.vluchtelingenwerk.nl

Geachte fractievoorzitters,

Ten behoeve van het debat over het eindverslag van de informateur geeft VluchtelingenWerk Nederland u graag onze reactie op het onderhandelingsakkoord van D66, CDA en VVD mee. Wij verwijzen hierbij ook naar onze [reactie](#) op het tussenverslag van afgelopen december.

Constructieve oplossingen

Het asiel en opvangsysteem is vastgelopen. De wachttijden lopen op en de opvang hangt van ondermaatse noodoplossingen aan elkaar. Na jaren van chaos en stilstand is het tijd voor realistische oplossingen die vluchtelingen en de samenleving vooruit helpen. De tijd van vooruitschuiven en pleisters plakken moet voorbij zijn.

VluchtelingenWerk ziet in het onderhandelingsakkoord een aantal goede keuzes om de problemen aan te pakken. Oplossingen die vanuit uitvoeringsorganisaties, lokaal bestuur, maatschappelijke organisaties, rechtspraak, adviesorganen en andere experts zijn aangedragen en onderbouwd met onderzoeken. Zoals het handhaven van de Spreidingswet. Het vervangen van de noodopvang door reguliere duurzame opvang en de inzet om de schrijnende situatie van kinderen in de opvang echt aan te pakken. Het meerjarig en stabiel financieren van de asielketen zodat er onder alle omstandigheden voldoende capaciteit is voor snelle en zorgvuldige besluitvorming en goede opvang. Plannen voor meer woningen voor alle inwoners van Nederland, waaronder bindende afspraken met gemeenten over tijdelijke flexwoningen waar Nederlanders, statushouders en vluchtelingen uit Oekraïne samen terecht kunnen, waarbij ook aan de kwaliteit van de woning wordt gedacht. Ook is het belangrijk dat voor de Oekraïense vluchtelingen nu echt een lange termijn perspectief wordt gerealiseerd. Na aflopen van de Richtlijn Tijdelijke Bescherming in 2027 verblijft immers een groot deel van de Oekraïners al vijf jaar in ons land.

Positief vinden wij ook de nadruk op het wegnemen van bureaucratische drempels, zoals de tewerkstellingsvergunning, om zo snel mogelijk te kunnen meedoen en bij te dragen aan de samenleving. Iets wat asielzoekers en vluchtelingen maar al te graag willen. Niemand wordt gelukkig van stilstand. En hoe eerder mensen kunnen starten met taal, opleiding en werk, des te meer eigen regie ze ervaren. Dit bevordert niet alleen een goede start in Nederland, maar zorgt er ook voor dat mensen betere beslissingen kunnen nemen indien terugkeer aan de orde is.

Ineffectief beleid wordt doorgezet

Dit positieve effect wordt echter ondermijnd omdat tegelijkertijd de agenda van afwering en uitsluiting van het vorige kabinet wordt doorgezet. Want het akkoord is hard voor mensen die nu bescherming zoeken en ook mensen die al bescherming hebben blijven in angst en onzekerheid leven. Zo is het gescheiden houden van gezinnen van mensen die bewezen gevaar lopen niet alleen een harteloze maatregel en juridisch twijfelachtig, het gaat de samenleving ook niet helpen. Want [meedoen kan alleen als je welkom bent](#).

Toegang tot bescherming blijven waarborgen

De coalitiepartijen willen het voortouw nemen om 'draagvlak te vinden voor aanpassing van het vluchtelingenrecht'. Dit gaat over de inzet om 1) het Vluchtelingenverdrag aan te passen, en 2) het externaliseren van het asielbeleid, het aanpassen van het 'bandcriterium' en inzetten op terugkeerhubs. Dit raakt de kern van vluchtelingenbescherming en mondiale basiswaarden.

Vluchtelingenverdrag koesteren

Het Vluchtelingenverdrag beoogt dat mensen die vervolgd worden bescherming en een veilige plek vinden. Dat hebben staten onderling afgesproken: mensen worden niet teruggestuurd naar een onveilige situatie waar zij risico lopen op 'ernstige schade': het non-refoulementbeginsel. Het Verdrag schrijft niet voor wáár vluchtelingen moeten worden opgevangen. Afspraken hierover zijn mogelijk. Daar hoeft het [Verdrag niet voor te worden aangepast](#). Het gevaar zit in het signaal. Alleen nog bescherming buiten de EU kunnen aanvragen vanuit de wensgedachte om daarmee orde te scheppen en te voorkomen dat mensen niet meer naar Europa of Nederland vluchten, is een te risicovolle koers. Het [businessmodel van smokkelaars](#) wordt immers versterkt door hogere hekken en meer grensbewaking: de routes worden nog gevaarlijker en de reis alleen maar duurder.

Behoud recht op asiel op EU-grondgebied

Wanneer in Nederland het recht om asiel aan te vragen op het grondgebied zou worden afgeschaft, zullen landen die nu de meeste vluchtelingen opvangen hun grenzen steeds verder sluiten. Een domino-effect ligt op de loer. Als landen in Europa de deur sluiten, waarom zouden landen als Libanon, Pakistan of Kenia die openhouden? Waar kunnen vluchtelingen dan nog terecht voor een veilige haven? Daarnaast is hervestiging geen volwaardig alternatief voor toegang tot bescherming omdat het een vrijwillige, discretionaire bevoegdheid van staten betreft om vluchtelingen op te nemen nadat de asielaanvraag is ingewilligd in een derde land¹. Ervaring leert dat we ons geen illusies moeten maken dat de EU, waaronder Nederland vrijwillig (grote) aantallen vluchtelingen gaat opnemen. Deze inzet heeft grote consequenties voor vluchtelingenbescherming wereldwijd en daarmee samenhangende geopolitieke spanningen en instabiliteit.

Veiligheid voorop

Het verruimen van het zogeheten bandencriterium, waardoor het volgens de partijen gemakkelijker wordt om op EU-niveau terugkeerafspraken te maken met landen buiten Europa is problematisch². Ook dit past in een agenda van het afschuiven in plaats van delen van verantwoordelijkheid rondom asiel en migratie. Mensen zouden niet naar een voor hen onbekend landen toe moeten worden gestuurd. Eerdere ervaringen rondom Libië, Tunesië en Rwanda laten zien dat deze deals weinig effectief zijn. Afspraken rondom veiligheid en mensenrechten zijn lege woorden gezien de grote risico op schendingen, zoals blijkt uit verschillende rapporten van mensenrechtenorganisaties. Ook de afspraken tussen Italië en Albanië, wat volgens veel EU-landen en ook Nederland de blauwdruk zou moeten zijn van externalisatie- en terugkeerdeals, kent [dramatische gevolgen](#). Naar mening van VluchtelingenWerk zouden de plannen rondom een hub in Uganda niet gepauzeerd moeten worden, maar helemaal van tafel moeten gezien de [staat van de mensenrechten](#) aldaar.

De focus van het komende kabinet zou moeten worden verlegd naar de oplossingen die binnen bestaande kaders kunnen worden ingezet om vluchtelingenbescherming hier, in Europa en wereldwijd effectiever, beter en humaner vorm te geven. Namelijk investeren in beschermingscapaciteit in de regio; in effectieve veilige routes (en dus ook een substantieel hervestigingsquotum, voor Nederland in ieder geval het lang bestaande quotum van 500) en eerlijker migratiesamenwerking tussen staten onderling die de mondiale beschermingsruimte vergroten in plaats van inperken. Dit gaat hand in hand

¹ De wereldwijde behoefte aan hervestiging van vluchtelingen stijgt in 2025 met 20% naar bijna 3 miljoen mensen, de hoogste noodzaak in jaren. Voor de periode 2024-2025 hebben 14 EU-landen afgesproken in totaal slechts 61.000 mensen te hervestigen. Ten behoeve van 2025-2026 is dat aandeel enorm gedaald (83%), naar slechts 10.430 *pledges*, slechts 0.4% van de hervestigingsnoodzaak wereldwijd.

² Zie onze [brief](#) i.s.m. Amnesty International, Oxfam Novib, Save the Children en Stichting Vluchteling van 5 juni 2025

met het respecteren van het universele recht om asiel aan te vragen in Europa en het koesteren en naleven van het Vluchtelingenverdrag of andere EU verdragen.

Focus op perspectief in plaats van onzekerheid en voorwaardelijkheid

Asielprocedure te onzorgvuldig

De maatregelen die worden voorgesteld over het versnellen en vereenvoudigen van de asielprocedure vanuit het EU recht, zijn voor een groot deel onderdeel van de asielnoodmaatregelenwet en/of het wetsvoorstel implementatie Pact. Wij hebben onze [zorgen](#) hierover eerder met uw Kamer gedeeld. Het schrappen van zoveel stappen en procedurele waarborgen doet grote [afbreuk aan de zorgvuldigheid](#). Wij wijzen erop dat de huidige procedure op papier korter dan twee weken duurt. Het zijn de wachttijden die lang zijn. Uit [onderzoek](#) van VluchtelingenWerk blijkt dat dit lange wachten grote gevolgen heeft, ook voor de mentale gezondheid van vluchtelingen. En deze wachttijden worden met dit akkoord niet opgelost. Integendeel, wij voorzien vanwege het schrappen van processtappen een verschuiving naar de beroepsfase met langere procedures en meer kosten.

Een nieuw voorstel is dat asielzoekers met een zogenoemde ‘kansarme’ aanvraag pas na afwijzing rechtsbijstand krijgen. Zie over de risico's hiervan [een recent artikel uit de NRC](#). Een grotere groep wordt straks als kansarm gelabeld, waarbij het sterk de vraag is of zij geen recht hebben op asiel. Denk aan asielzoekers uit Turkije of en mensenrechtenactivist uit Egypte. Zij zitten straks in een uitgekilde procedure met kortere beroepstermijnen en hebben juist rechtsbijstand nodig.

Terugkeerverordening onjuist geïnterpreteerd

In tegenstelling tot wat het akkoord doet denken, is een van de aspecten van de nieuwe Terugkeerverordening de inzet op zelfstandige, en daarmee goedkopere en duurzamere terugkeer dan gedwongen terugkeer vanuit bewaring. Het Unierecht kent daarnaast geen verplichting tot wederzijdse erkenning van asielbeslissingen, dat zou ook niet moeten gebeuren als het gaat om terugkeerbesluiten. De verschillen tussen de EU-landen zijn daarvoor nog te groot waardoor het niet mogelijk is om ervan uit te gaan dat mensen geen bescherming nodig hebben als ze in het bezit zijn van een terugkeerbesluit. Een voorbeeld is Bulgarije, waarbij het erkenningspercentage van vluchtelingen uit Turkije in 2023 0% bedroeg en in 2024 slechts 14%. Elders is dit veel hoger. Dit heeft onder andere te maken met informele overeenkomsten tussen Bulgarije en Turkije, en niet met beschermingsbehoeften. Ook in Hongarije worden bijvoorbeeld geen vluchtelingen erkend; en in Kroatië kregen vorig jaar slechts 80 mensen een status.

Ten aanzien van de inzet tot ‘menswaardige’ gesloten opvang voor asielzoekers wijzen we erop dat het Pact niet verplicht tot gesloten opvang. De grensprocedures zoals omschreven in het Pact staan niet gelijk aan grensdetentie. Dit is aangegeven door de Europese Commissie in het [gemeenschappelijke implementatieplan](#): detentie is een uiterst middel; er moeten eerst lichtere alternatieven worden onderzocht zoals een meldplicht. In het kader van menswaardigheid en op grond van het Kinderrechtenverdrag zouden kinderen nooit gedetineerd mogen worden. Het belang van het kind moet te allen tijde voorop staan. Wij roepen daarom op om geen kinderen te detineren die op Schiphol (onze buitengrens) asiel aanvragen. Zij moeten opgevangen worden in een faciliteit die voldoet aan hun specifieke behoeften zoals bepaald in de Opvangrichtlijn in het Pact.

Voorwaardelijk maken solidariteitsmechanisme niet in eigen belang

De partijen geven aan dat Nederland het solidariteitsmechanisme binnen het Pact alleen financieel invult zolang de opvang niet op orde is. Alhoewel ook VluchtelingenWerk Nederland het goed organiseren van de opvang een grote prioriteit vindt, legt dit akkoord hiermee wel een figuurlijke bom onder het solidariteitsmechanisme. Vanuit het Pact zijn de landen aan de buitengrenzen primair verantwoordelijk voor de opvang en bescherming van vluchtelingen. De Commissie heeft aangegeven dat Nederland niet de grens van ‘migratiedruk’ heeft bereikt. Het minste wat Nederland kan doen is de minimale aantallen vluchtelingen (ongeveer 1100 in 2025 – voorzien is een gemiddeld aantal van

ongeveer 1600 mensen per jaar) herplaatsen vanuit de grenslanden die wel onder migratiedruk staan. Door meewerken aan het solidariteitsmechanisme voorwaardelijk te maken, houdt Nederland een niet-werkend systeem in stand: grenslanden hebben opvang en bescherming niet op orde, mensen reizen door en kunnen niet teruggestuurd worden vanwege de slechte omstandigheden in grenslanden.

Doorzetten van nationale asielwetgeving

VluchtelingenWerk Nederland begrijpt niets van het doorzetten van de asielwetten. Uit onderzoek blijkt dat nationale maatregelen niet of nauwelijks impact hebben op het aantal asielaanvragen.

Tegelijkertijd zijn de wetsvoorstellen [schadelijk voor vluchtelingen en samenleving](#). Zoals het schrappen van stappen in de asielprocedure ten koste van de zorgvuldigheid, het bemoeilijken en zo niet onmogelijk maken van gezinshereniging voor de grootste groep vluchtelingen, het vergroten van de verblijfsonzekerheid en het criminaliseren van mensen zonder geldige verblijfsdocumenten.

Extra maatregel: mogelijkheid tijdelijke noodstop nareis

VluchtelingenWerk Nederland benadrukt hoe cruciaal gezinshereniging is, juist ook voor snel kunnen meedoen. De taal leren en aan het werk gaan met continue zorgen over achtergebleven man, vrouw, ouder, kinderen is ondoenlijk. Stopzetten van nareis is hardvochtig, en menselijk gezien nauwelijks uit te leggen. Het creëert onrust, onzekerheid en is juridisch twijfelachtig. Het recht op gezinsleven is stevig verankerd in internationale afspraken. Een systeem dat mensen die bewezen gevaar lopen jarenlang dwingt zonder hun familie te leven, is daarmee in strijd.

Belemmering voor meedoen wegnemen, geen nieuwe voorwaarden creëren

VluchtelingenWerk is positief over de inzet op snel meedoen, en focus op taal en werk. In plaats van na drie maanden, zouden wij liever nog eerder, na een maand, de [mogelijkheid om te werken](#) gerealiseerd zien. Belangrijk is dat statushouders vanaf het begin regie hebben op hun loopbaan, en dat ingezet wordt op (bij) scholing naast taalonderwijs. Meedoenbalies zouden moeten worden gerealiseerd op alle opvanglocaties.

Wij lezen diverse 'voorwaardelijkheden' in de voorstellen. Zo wordt er scherp onderscheid gemaakt tussen zogenoemde kansrijke en kansarme aanvragen bij het aanbieden van taal vanaf dag 1. Er is dan een groep die de taal niet mag leren, terwijl zij mogelijk wel recht hebben op asiel dat na een lange procedure pas erkend wordt. Dit is een gemiste kans en verloren tijd, iets wat overigens ook geldt voor Oekraïense vluchtelingen. Wat mensen in het begin niet leren, halen ze later moeilijk in. Zo werkt het beleid zijn eigen doel tegen en blijft echte deelname aan de samenleving uit.

Daarnaast is het verlengen van de naturalisatietermijn en het stellen van de *vereiste* voor B1 taalniveau om in aanmerking tot komen voor naturalisatie problematisch. Naturalisatie is essentieel voor vluchtelingen omdat ze niet meer worden beschermd door hun land van herkomst. Bespoedigen van naturalisatie staat ook in het Vluchtelingenverdrag. Naturalisatie is bovendien een belangrijk factor voor integratie: daadwerkelijk onderdeel uitmaken van de samenleving. Het is van groot belang te streven naar een zo hoog mogelijk taalniveau, maar een keiharde voorwaarde sluit naar verwachting een grote groep mensen uit van tijdige naturalisatie en mogelijk voor altijd, en daarmee ook hun kinderen (tot 18 jaar). Een hardheidsclausule alleen is onvoldoende om dit risico op te vangen.

Optreden tegen overlast

Een kleine groep mensen in de asielprocedure vertoont overlastgevend gedrag. VluchtelingenWerk vindt het van groot belang dat voldoende maatschappelijk draagvlak blijft voor bescherming in Nederland. Overlast, door wie dan ook, heeft impact op de samenleving, moet worden voorkomen en snel en gericht worden tegengegaan. De harde toon in het akkoord en het frame waarin bijvoorbeeld de noodzaak om begeleiding van jonge alleenstaande asielzoekers tot 21ste jaar door te zetten wordt geplaatst, draagt daar ons inzien niet aan bij.

Samen met uitvoeringsorganisaties en lokaal bestuur, vinden wij dat geïnvesteerd moet worden in preventieve oplossingen: via kwaliteit van de opvang en plaatsing die bijdraagt aan sociale cohesie en veiligheid, door wachttijden te voorkomen, kunnen meedoen, goede samenwerking in de keten, en aandacht voor de mens en goede (psychosociale) ondersteuning. Het is positief dat deze voorstellen ook in het akkoord staan, juist omdat zij bijdragen aan het tegengaan van overlast.

Conclusie

De afgelopen jaren werd er weinig gedaan met de adviezen uit de praktijk. Dat heeft geleid tot beleid dat niet aansluit bij de dagelijkse realiteit. Tijdens de formatie is gesproken met uitvoeringsorganisaties en experts uit de asielketen. Dat is een goede stap. Intensieve samenwerking tussen COA, IND, VluchtelingenWerk en andere partners in de keten is van groot belang. VluchtelingenWerk draagt graag bij aan constructieve oplossingen.

De inhoudelijke voorstellen kennen wat ons betreft wel twee gezichten: aan de ene kant positieve, concrete en oplossingsgerichte maatregelen die hard nodig zijn. Aan de andere kant wordt doorgedaan met een politieke agenda die zich richt op afweren en uitsluiten. Nederland heeft behoefte aan realistisch vluchtelingenbeleid. Dat betekent snellere en zorgvuldige procedures, goede opvang, een zekere rechtspositie en vanaf het begin toegang tot werk en taal. Maar het betekent óók vasthouden aan internationale afspraken die bescherming bieden.

De meerderheid van Nederland wil dat vluchtelingen, die in hun land van herkomst gevaar lopen, een veilige plek krijgen. Wie van vluchtelingen vraagt om mee te doen en bij te dragen, moet zorgen voor een veilige plek en perspectief. Alleen zo ontstaat een beleid dat werkt, voor vluchtelingen en voor de samenleving. Meedoen kan alleen als je welkom bent.

Wij hopen dat u onze inbreng kunt gebruiken in het debat en bij uw gesprekken met de partijen in deze minderheidscoalitie. Voor vragen of een toelichting zijn we uiteraard beschikbaar.

Met vriendelijke groet,

Frank Candel
Bestuursvoorzitter VluchtelingenWerk Nederland